O‘ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETI JIZZAX FILIALI

ISSN 2181-3884

ZAMONAVIY ILMIY-TEXNIK TADQIQOTLAR

xalqaro jurnali

Vol. 2 No. 3

2026

International Journal of Contemporary Scientific and Technical Research

Volume 2 Issue 3
2026

Zamonaviy ilmiy-texnik tadqiqotlar xalqaro jurnali

3-son
2026

Международный журнал современных научно-технических исследований

Том 2 Выпуск 3
2026

MIRZO ULUG‘BEK NOMIDAGI O‘ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETINING JIZZAX FILIALI

Xalqaro ilmiy-elektron jurnali

Tahrir kengashi raisi:

P.f.d., prof., O.X. Turakulov

Bosh muharrir:

A.A. Abdumalikov

Tahrir kengashi mas’ul kotibi:

D.M. Jomurodov

Tahririyat hay’ati:

1. B.f.d., prof., S. Murodova (O’zMU Jizzax filiali, UZB)
2. P.f.n., prof., S. Usmanov (O’zMU Jizzax filiali, UZB)
3. T.f.n., dos., S. Tavboev (O’zMU Jizzax filiali, UZB)
4. F.f.d., prof., N. Djusupov (O’zDJTU, UZB)
5. T.f.d., dos., S. Ruzimov (TTPU, UZB)
6. P.f.d., prof., G. Lekerova (SKU, KZH)
7. DSc., Ali Coşkan (ASUI, TR)
8. T.f.d., prof., D. Irgasheva (TATU, UZB)
9. T.f.d., prof., I. Siddikov (NRU TIIAME, UZB)
10. T.f.n., dos., S. Eshkabilov (NDU, US)

Zamonaviy ilmiy-texnik tadqiqotlar xalqaro elektron jurnali (International Journal of Contemporary Scientific and Technical Research) O’zMU Jizzax filiali Kengashining qaroriga asosan tashkil etilib, 2022-yil 9-sentabrda O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №038200 raqami bilan ro‘yxatidan o‘tkazilgan, shuningdek davlatlararo standartlar talabi asosida O‘zbekiston Milliy kutubxonasidan jurnal uchun 2181-3884 ISSN raqami olingan.

© “O‘zMU Jizzax filiali” – 2023

Tahririyat manzili:

130100, Jizzax viloyati, Jizzax shahri,
Sh.Rashidov Shox ko‘chasi, 259-uy.

INGLIZ TILINI O‘QITISHDA PODKASTINGNING PEDAGOGIK SAMARADORLIGI VA STRUKTURAVIY TAHLILI

Baymuratova Saltanat Jaksimbaevna

Berdaq nomidagi Qoraqalpoq davlat universiteti, tayanch doktorant.
e-mail: saltanatbaymuratova2@gmail.com **ORCID**: https://orcid.org/0009-0006-5179-1983

Annotatsiya.

Podkast texnologiyasi zamonaviy ingliz tilini o‘qitish (ELT) metodikasida autentik til materiallarini taqdim etuvchi va talabaga yo‘naltirilgan ta’limni qo‘llab-quvvatlovchi yetakchi raqamli vositalardan biriga aylandi. Ushbu tadqiqotda podkasting texnologiyasining texnik va didaktik xususiyatlari tavsifiy va analitik metodlar yordamida har tomonlama tahlil qilinadi. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, podkast texnologiyasi o‘zining yettita asosiy komponenti — autentiklik, ko‘p funksiyalilik, dolzarblik, multimediaviylik va ko‘p kanallilik, mobillik, mahsuldorlik hamda interaktivlik orqali talabalarning tinglab tushunish, gapirish, lug‘at boyligi va kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirishga xizmat qiladi. Tadqiqot xulosalariga ko‘ra, podkastlarni ingliz tili darslariga tizimli ravishda integratsiya qilish talabalarning mustaqil ta’lim olish qobiliyatini, raqamli savodxonligini va umumiy til o‘zlashtirish samaradorligini oshiradi.

Kalit so‘zlar: podkast texnologiyasi, ingliz tilini o‘qitish (ELT), kommunikativ kompetensiya, talaba avtonomiyasi, raqamli ta’lim, multimediya vositalari, MALL, CALL.

ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ЭФФЕКТИВНОСТЬ ПОДКАСТИНГА В ОБУЧЕНИИ АНГЛИЙСКОМУ ЯЗЫКУ И ЕГО СТРУКТУРНЫЙ АНАЛИЗ

Баймуратова Салтанат Жаксимбаевна

Каракалпакский государственный университет имени Бердаха, базовый докторант.

Аннотация.

Технология подкастинга стала одним из ведущих цифровых инструментов современной методики преподавания английского языка (ELT), обеспечивающим использование аутентичных языковых материалов и поддержку студентоцентрированного обучения. В данном исследовании посредством описательного и аналитического методов всесторонне рассматриваются технические и дидактические особенности технологии подкастинга. Результаты исследования показывают, что подкастинг способствует развитию навыков аудирования и говорения, расширению словарного запаса и формированию коммуникативной компетенции студентов благодаря семи основным компонентам: аутентичности, многофункциональности, актуальности, мультимедийности и многоканальности, мобильности, продуктивности и интерактивности. Согласно выводам исследования, систематическая интеграция подкастов в занятия по английскому языку способствует развитию учебной автономии студентов, повышению их цифровой грамотности и общей эффективности овладения языком.

Ключевые слова: технология подкастинга, преподавание английского языка (ELT), коммуникативная компетенция, автономия студентов, цифровое обучение, мультимедийные средства, MALL, CALL.

PEDAGOGICAL EFFECTIVENESS OF PODCASTING IN ENGLISH LANGUAGE TEACHING AND ITS STRUCTURAL ANALYSIS

Baymuratova Saltanat Jaksimbaevna

Karakalpak State University named after Berdakh, PhD Student.

Abstract.

Podcast technology has become one of the leading digital tools in contemporary English Language Teaching (ELT), providing authentic language materials and supporting student-centered learning. This study provides a comprehensive analysis of the technical and didactic features of podcasting technology using descriptive and analytical methods. The findings indicate that podcasting contributes to the development of students' listening comprehension, speaking skills, vocabulary, and communicative competence through seven key components: authenticity, multifunctionality, relevance, multimedia and multichannel delivery, mobility, productivity, and interactivity. The study concludes that the systematic integration of podcasts into English language instruction enhances learner autonomy, digital literacy, and the overall effectiveness of language acquisition.

Keywords: podcast technology, English Language Teaching (ELT), communicative competence, learner autonomy, digital learning, multimedia tools, MALL, CALL.

Kirish. Raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi butun dunyo bo'ylab ta'lim tizimlarining tubdan o'zgarishiga olib keldi. Oliy ta'lim muassasalarida axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini (AKT) o'quv jarayoniga tatbiq etish dars sifatini oshirish, talabalar jalb etilishini ta'minlash hamda mustaqil ta'limni rivojlantirishning asosiy omiliga aylandi. An'anaviy til o'rgatish sinflarida darsliklar va o'qituvchining mutlaq nazoratiga asoslangan usullar o'z o'rnini talabalar bilimlarni faol tarzda shakllantiradigan texnologik muhitga bo'shatib bermoqda.

Chet tillarini o'rgatishda muvaffaqiyatli til o'zlashtirish faqatgina sun'iy muloqot dialoglari orqali amalga oshmaydi. Talabalarga haqiqiy muloqot muhitida qo'llaniladigan autentik til, ya'ni tabiiy talaffuz, iboralar, nutqiy tezlik va turli dialektlar kerak. Shu sababli podkastlar (internet orqali tarqatiladigan raqamli audio va video materiallar) ELT metodikasida muhim o'rin tutmoqda.

Ushbu tadqiqot ikkita fundamental ta'lim nazariyasiga tayanadi:

1. *Krashenning kirish gipotezasi (Input Hypothesis):* Ikkinchi tilni o'zlashtirish talaba o'z darajasidan biroz yuqoriroq (i+1) tushunarli va autentik materialni qabul qilganda samarali kechadi.
2. *Mayerning multimedia ta'limi kognitiv nazariyasi (Cognitive Theory of Multimedia Learning):* Axborot eshitish va ko'rish kanallari orqali bir vaqtning o'zida qayta ishlanganda kognitiv yuklama (cognitive overload) kamayadi va xotirada saqlanish darajasi ortadi.

Ko'pgina oliy o'quv yurtlarida podkastlardan haligacha faqat qo'shimcha tinglash materiali sifatida foydalanilmoqda. Ularni tizimli didaktik vosita sifatida dars metodikasiga chuqur integratsiya qilish va ularning texnik-didaktik xususiyatlarini kompleks tahlil qilish bo'yicha uslubiy qo'llanmalar yetarli emas.

Tadqiqotning maqsadi podkast texnologiyasining texnik va didaktik xususiyatlarini tahlil qilish hamda ushbu xususiyatlarning oliy ta'limda ingliz tilini o'qitish samaradorligini oshirishdagi o'rnini belgilashdan iborat.

Materiallar va metodlar. Ushbu tadqiqot qiyosiy, analitik va pedagogik metodlar bilan qo'llab-quvvatlanadigan sifat-tavsifiy tadqiqot (qualitative descriptive research) modeliga asoslanadi.

· Ilmiy adabiyotlar tahlili kompyuter yordamida til o'rganish (CALL), mobil qurilmalar yordamida til o'rganish (MALL) hamda kommunikativ til o'qitish (CLT) bo'yicha xalqaro manbalar (Rosell-Aguilar, Beatty, Kukulska-Hulme, Thorne, Reinhardt) asosida amalga oshirildi.

· Tahlil obyekti sifatida podkast texnologiyasining didaktik va texnik imkoniyatlarini ifodalovchi 7 ta asosiy komponent ajratib olindi va ularning har biri pedagogik hamda texnik nuqtayi nazardan tahlil qilindi.

Natijalar va munozara. *(Tadqiqotning eng asosiy qismi bo'lib, podkast texnologiyasining 7 ta asosiy komponenti bo'yicha natijalar va ularning amaliy munozarasi taqdim etiladi).*

1-komponent: Autentiklik. Podkast texnologiyasining eng muhim texnik xususiyatlaridan biri — uning autentikligidir. O'quv darsliklaridagi sun'iy tayyorlangan va sekinlashtirilgan dialoglardan farqli o'laroq, podkastlar ona tilida so'zlashuvchilarning tabiiy nutqini (spontaneous speech, reduced forms, hesitation markers, idioms, regional accents) taqdim etadi.

Krashenning i+1 gipotezasiga ko'ra, autentik podkastlar talabaga real muloqot muhitiga moslashish imkonini beradi. Rosell-Aguilar (2015) ta'kidlaganidek, autentik audio materiallar talabalarda sun'iy muloqot kompleksini yo'qotadi va ularning tilga bo'lgan ishonchini oshiradi. Didaktik nuqtayi nazardan, autentiklik talabaning umumiy madaniyatlararo kommunikativ kompetensiyasini shakllantiradi.

2-komponent: Ko'p funksiyalilik. Podkastlar faqat retseptiv (receptive), ya'ni qabul qiluvchi ko'nikma — tinglab tushunishni rivojlantirib qolmay, barcha 4 ta til ko'nikmasini (Listening, Speaking, Reading, Writing) kompleks qamrab oladi.

Dars bosqichi	Podkast bilan amalga oshiriladigan didaktik topshiriqlar
Pre-listening ***(Tinglashdan oldin)***	Mavzuni taxmin qilish (prediction), yangi so'zlar va tushunchalar bilan ishlash.

While-listening *(Tinglash jarayonida)*	Asosiy g‘oyani tushunish, muhim faktlarni yozib olish (note-taking), diskurs belgilarini aniqlash.
Post-listening *(Tinglashdan keyin)*	Munozaralar, debat, qisqacha mazmunini gapirib berish (summary) va taqdimotlar qilish.

Ushbu ko‘p funksiyalilik o‘qituvchiga differensial ta’limni (differentiated instruction) amalga oshirish imkonini beradi. Har bir talaba o‘zining lingvistik darajasiga va shaxsiy qiziqishlariga mos podkast epizodini tanlay oladi.

3-komponent: Dolzarblik. An’anaviy darsliklar chop etilgach, undagi ma’lumotlar ma’lum yillar o‘tib ma’nan eskiradi. Podkast platformalari esa har kuni yoki har hafta yangilanib, sun’iy intellekt, atrof-muhit, biznes, texnologiya hamda jahon madaniyatiga oid eng so‘nggi mavzularni qamrab oladi.

Ma’lumotlarning dolzarbligi talabalarning ichki motivatsiyasini (intrinsic motivation) keskin oshiradi. Talabalar o‘z mutaxassisligiga tegishli real yangiliklarni ingliz tilida eshitganda, tilni shunchaki fan emas, balki real axborot olish vositasi sifatida idrok eta boshlaydilar.

4-komponent: Multimediya va ko‘p kanallilik. Zamonaviy podkast platformalari faqat audio fayldan iborat emas. Ular o‘z ichiga transkriptlar (matnlar), subtitrlar, illyustratsiyalar, lug‘at ro‘yxatlari hamda interaktiv mashqlarni oladi.

Mayer Kognitiv Modelining Qo‘llanilishi:

Multimediya kirishi Audio (eshitish) + transkript (ko‘rish) → yengillik (xotirada saqlash darajasi ↑)

Eshitish va ko‘rish kanallarining bir vaqtda ishlashi kognitiv yuklamani kamaytiradi. Transkriptlar yordamida talabalar tanish bo‘lmagan so‘zlarni darhol matnda ko‘rib, ularning talaffuzi va imlosini moslashtiradi. Bu holat turli xil o‘rganish uslubiga (visual, auditory) ega bo‘lgan talabalar uchun birdek samarali muhit yaratadi.

5-komponent: Mobillik. Smartfon va planshetlar orqali podkastlarni istalgan vaqtda va istalgan joyda (transportda, uyda, sport bilan shug‘ullanayotganda) tinglash imkoniyati mavjud.

Kukulska-Hulme (2008) ta’kidlaganidek, mobillik ta’limni sinf xonasi chegaralaridan olib chiqadi va “Lifelong Learning” (umrbod ta’lim) konsepsiyasiga xizmat qiladi. Talaba audio tezligini sekinlashtirishi (0,75x) yoki qayta-qayta eshitishi mumkin. Bu esa talaba avtonomiyasini (Learner Autonomy) shakllantiradi.

6-komponent: Mahsuldorlik. Podkast texnologiyasi talabani passiv tinglovchidan faol kontent yaratuvchiga (active content creator) aylantiradi. Talabalar loyiha ishi sifatida o‘z podkastlarini tayyorlaydilar (Student-generated podcasts).

Talabalar o‘zlari podkast yozish jarayonida ssenariy tuzadilar, nutqini tahrirlaydilar va audio montaj qiladilar. Bu loyihaga asoslangan ta’lim (Project-Based Learning) usuli bo‘lib, talabaning og‘zaki nutq ravonligini (fluency), talaffuz aniqligini va jamoada ishlash ko‘nikmalarini rivojlantiradi.

7-komponent: Interaktivlik. Podkast platformalari va o‘quv boshqaruv tizimlari (LMS) orqali o‘qituvchi va talaba o‘rtasida qayta aloqa (feedback), izohlar qoldirish, onlayn viktorinalar va muhokama forumlari tashkil etiladi.

Interaktivlik talabalarni bilimlarni birgalikda yaratish jarayoniga tortadi. O‘qituvchining doimiy va tezkor qayta aloqasi (formative assessment) talabaga o‘z xatolari ustida ishlash imkonini beradi, bu esa kommunikativ til o‘qitishning (CLT) bosh maqsadidir.

Tahlil natijalari podkast texnologiyasining chet tilini o‘qitish jarayonida ko‘p qirrali didaktik vosita ekanligini ko‘rsatadi. Aniqlangan yettita asosiy komponent — autentiklik, ko‘p funksiyalilik, dolzarblik, multimediya va ko‘p kanallilik, mobillik, mahsuldorlik hamda interaktivlik — bir-biri bilan uzviy bog‘liq bo‘lib, talabalarning lingvistik, kommunikativ va kognitiv kompetensiyalarini kompleks rivojlantirishga xizmat qiladi. Har bir komponent alohida pedagogik vazifani bajarishi bilan birga, ularning integratsiyalashgan holda qo‘llanilishi ta’lim samaradorligini yanada oshiradi.

Birinchidan, autentiklik komponenti talabalarga real kommunikativ muhitni yaratib beradi. Tabiiy nutq namunalarining qo‘llanilishi sun’iy dialoglardan voz kechish imkonini yaratadi hamda talabalarni haqiqiy til birliklari, qisqartirilgan shakllar, idiomalar va turli talaffuz variantlari bilan tanishtiradi. Bu esa Krashenning Comprehensible Input (i+1) nazariyasiga mos ravishda tilni tabiiy o‘zlashtirish jarayonini qo‘llab-quvvatlaydi va kommunikativ kompetensiyaning shakllanishiga xizmat qiladi.

Ikkinchidan, podkastlarning ko‘p funksiyaliligi ularni faqat tinglab tushunish vositasi sifatida emas, balki barcha to‘rtta til ko‘nikmasini integratsiyalashgan holda rivojlantiruvchi didaktik resurs sifatida namoyon etadi. Pre-listening, while-listening va post-listening bosqichlarida bajariladigan faoliyatlar talabalarni tahliliy fikrlashga, muloqot qilishga hamda yozma va og‘zaki nutqni rivojlantirishga undaydi. Shu jihatdan podkastlar zamonaviy kompetensiyaga yo‘naltirilgan ta’lim modelining talablariga to‘liq javob beradi.

Uchinchidan, podkastlarning dolzarbligi ularning an’anaviy darsliklardan ustun jihatlaridan biri hisoblanadi. Doimiy ravishda yangilanib boruvchi kontent talabalarning o‘quv motivatsiyasini oshiradi hamda ularga ingliz tilini real axborot olish va kasbiy rivojlanish vositasi sifatida qabul qilish imkonini beradi. Ayniqsa, zamonaviy texnologiyalar, sun’iy intellekt, ekologiya va biznes kabi mavzularning muntazam yoritilishi ta’lim mazmunining hayot bilan uzviy bog‘liqligini ta’minlaydi.

To‘rtinchidan, multimediya va ko‘p kanallilik komponenti Mayerning multimedia o‘rganish nazariyasiga mos ravishda audio va vizual axborotning uyg‘unlashuvini ta’minlaydi. Transkriptlar, subtitrlar, lug‘atlar va interaktiv

mashqlar tinglab tushunishni yengillashtiradi, kognitiv yuklamani kamaytiradi hamda axborotning uzoq muddatli xotirada saqlanishiga yordam beradi. Natijada turli o‘rganish uslubiga ega bo‘lgan talabalar uchun individual ehtiyojlarga mos o‘quv muhiti yaratiladi.

Beshinchidan, mobillik komponenti ta’limni auditoriya bilan cheklab qo‘ymaydi. Mobil qurilmalar yordamida istalgan joy va vaqtda podkastlardan foydalanish imkoniyati uzluksiz ta’lim (lifelong learning) tamoyilini qo‘llab-quvvatlaydi. Audio tezligini boshqarish, qayta tinglash va individual o‘rganish sur’atini tanlash imkoniyatlari esa talaba avtonomiyasini rivojlantirib, mustaqil ta’lim kompetensiyasini shakllantiradi.

Oltinchidan, mahsuldorlik komponenti podkastlardan foydalanishning eng innovatsion jihatlaridan biri hisoblanadi. Talabalarning o‘z podkastlarini yaratishi ularni oddiy tinglovchidan faol bilim ishlab chiqaruvchiga aylantiradi. Bunday loyiha faoliyati og‘zaki nutq ravonligini, talaffuz aniqligini, tanqidiy fikrlashni, ijodkorlikni hamda jamoada ishlash ko‘nikmalarini rivojlantiradi. Shu sababli student-generated podcasts yondashuvi konstruktivistik va loyihaga asoslangan ta’lim metodologiyasi bilan to‘liq uyg‘unlashadi.

Yettinchidan, interaktivlik podkast texnologiyasining zamonaviy raqamli ta’lim muhitidagi muhim ustunliklaridan biridir. LMS platformalari, onlayn forumlar, viktorinalar va tezkor qayta aloqa mexanizmlari o‘qituvchi hamda talaba o‘rtasidagi hamkorlikni kuchaytiradi. Formativ baholashning muntazam amalga oshirilishi talabalarni o‘z xatolarini tahlil qilish va ularni bosqichma-bosqich bartaraf etishga undaydi. Bu esa kommunikativ til o‘qitish (Communicative Language Teaching) tamoyillarining samarali amalga oshirilishiga xizmat qiladi.

XULOSA. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, podkast texnologiyasi ingliz tilini o‘qitishda shunchaki yordamchi eshitish vositasi emas, balki kuchli **texnik va didaktik potensialga ega bo‘lgan kompleks ta’lim muhitidir**.

Ushbu tadqiqotda tahlil qilingan **7 ta asosiy komponent** (*autentiklik, ko‘p funksiyalilik, dolzarblik, multimediya, mobillik, mahsuldorlik, interaktivlik*) talabalarda tinglab tushunish va gapirish ko‘nikmalarini rivojlantiribgina qolmay, ularning raqamli savodxonligi, media kompetensiyasi va mustaqil ta’lim olish avtonomiyasini oshiradi.

Amaliy tavsiyalar va kelgusi tadqiqotlar

1. O‘qituvchilar podkast epizodlarini darsga tasodifiy kiritmasdan, ularni *Pre-, While-, Post-listening* bosqichlari asosida tizimli rejalashtirishlari lozim.
2. Talabalarni nafaqat podkast tinglashga, balki o‘z podkast loyihalarini yaratishga (Student-generated podcasts) yo‘naltirish kerak.
3. **Kelgusi tadqiqotlar:** podkastlar integratsiyasining turli til darajasiga (A2, B2, C1) ega talabalarning akademik o‘zlashtirishiga ko‘rsatadigan empirik (tajriba-sinov) ta’sirini baholashga bag‘ishlanishi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Chun D. M. Discourse Perspectives on Online Instructional Materials // *Language Learning & Technology.* – 2011. – Vol. 15, No. 1. – P. 45–53.
2. Beatty K. *Teaching and Researching Computer-Assisted Language Learning.* – 2nd ed. – Routledge, 2013.
3. Rosell-Aguilar F. Podcasting for Language Learning: Re-examining the Potential // *Computer Assisted Language Learning.* – 2015. – Vol. 28, No. 1. – P. 38–51.
4. Richards J. C. *Communicative Language Teaching Today.* – Cambridge: Cambridge University Press, 2006.
5. Kukulska-Hulme A., Shield L. An Overview of Mobile-Assisted Language Learning // *ReCALL.* – 2008. – Vol. 20, No. 3. – P. 271–289.
6. Krashen S. D. *The Input Hypothesis: Issues and Implications.* – Longman, 1985.
7. Mayer R. E. *Multimedia Learning.* – Cambridge: Cambridge University Press, 2001.
8. Thorne S. L., Reinhardt J. Bridging Activities: New Media Literacies and Advanced Foreign Language Proficiency // *CALICO Journal.* – 2008. – Vol. 25, No. 3. – P. 558–572.